

This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

ad10906

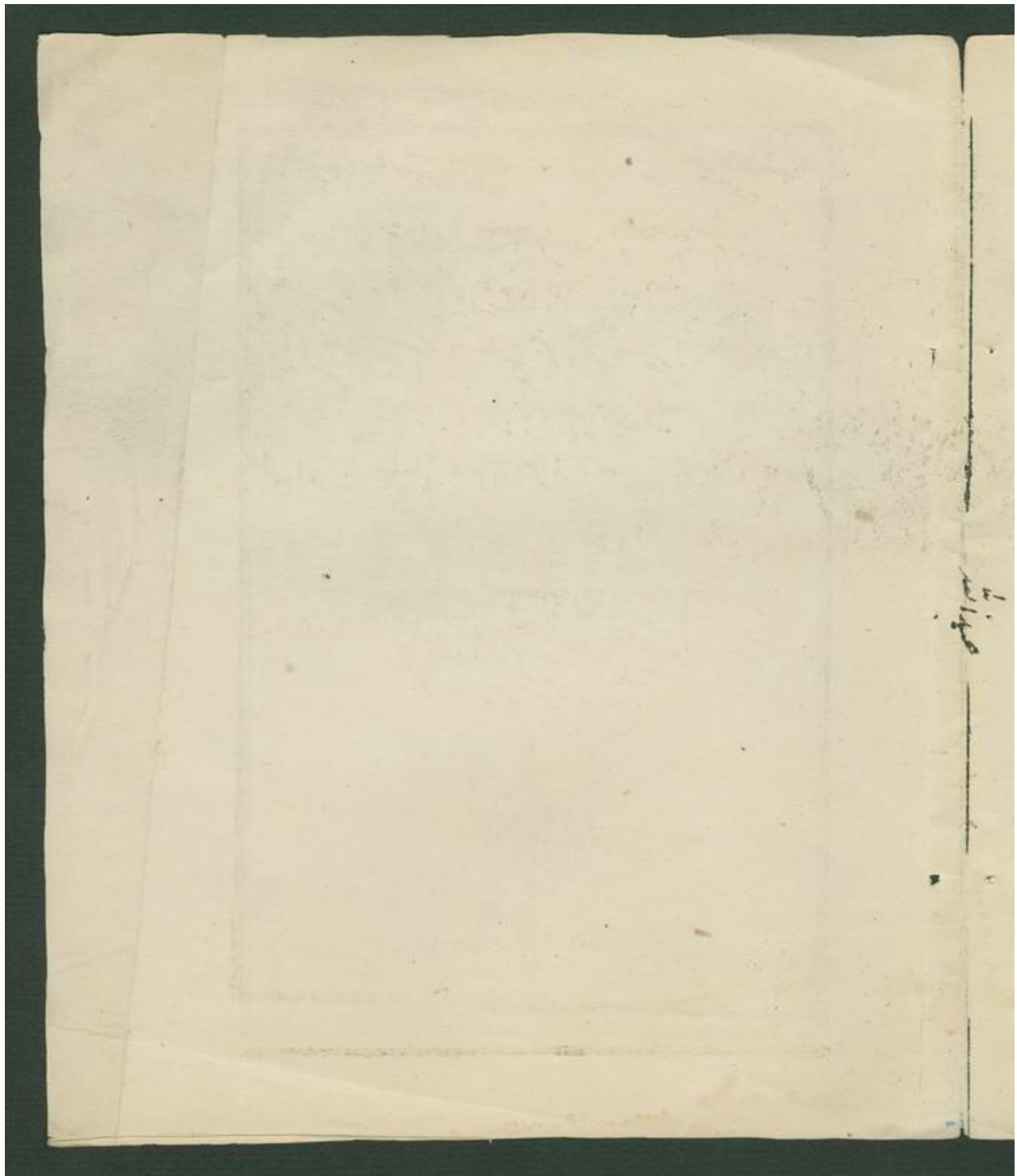
نظام مَنَامَتَه

مکاتب خانگی

در مطبع وزارت جلیله معارف طبع گردید

۱۶ برج سنبله ۱۳۰۲ شمسی

عدد مطبع دوم (۶۰۰) جلد

بسم الله الرحمن الرحيم

از آنجا که تمام ترقیات دنیوی و سعادت اخروی
عالم بشریت مربوط به علم و دانش است و جمیع افراد بشر
انسان دانا باشند یا جاہل عالم باشند یا اتمی معترفند
باینکه شناختن خدا و ترقیات دین و دنیا و نیل مقصد
اخری بدون کسب علم و فن بکسی میسر نمیکرد و بمضمون
مَنْ لَمْ يَكُنْ لَمْ يَكُنْ لَمْ يَكُنْ لَمْ يَكُنْ : از نداشتن علم
و فن دو چار ذلت روزگار گشته بر ذواتیکه علم و معرفت
ندارند تحصیل اسباب زندگانی صعب و دشوار و او شان

به ذلت و نکبت و خواری گرفتار میگردند لاجرم هیچ اشخاص
از حصول سعادات اخروی محروم مانده العیاذ بالله خیر الدنیا
و الآخرة میشوند .

بر مصداق این مقال حضرت مقتدای ما حبیب
قادر متعال جلالت حکمت نیز در بسیاری جاها اُمت ناجیه
خودش را به تحصیل علم و فن هدایت و ارشاد و همه شایز
در استحصا معارف علیّه تحریر و احکام نموده اند .
ازین است که حضور شایسته ما بفرس فراهم
نمودن اسباب ترقی دین و دولت و تأمین معاملات
و سعادات دنیوی و اخروی ملت نجیب خودمان بیشتر
و اول تر از همه تأمین مکاتب و مدارس را بصورتی منظم
تصمیم نموده اطفال را نیز ما را بدون استیاض حیثیت
در تنبّه حب و نسب با دخال مکاتب مجبور گردانیدیم
حتی باقتضای اشد ضرورت و احتیاج عدّه از اطفال وطن را
جهت کسب و جلب صنائع و حرف و علوم و فنون جدید

که یگانه مایه ترقی امروزه عالم بشریت است بخارج اعزام
فرمودیم .

اما از آنجا که در تعلیم علم و معرفت و وسعت دائره آن
شوق و شغفی بکمال داشتند تقسیم کرده ایم که باید کافه افراد
تبعه افغانستان از زن و مرد و که و مه صاحب سواد و مالک
قابلیت نوشت و خوان بوده از خیر کثیر علم بی بهره نمانند
این است که تنصفا بوجود مکاتب رسمی اکتفا ننموده
و مکاتب رسمی را بصورت فوری برای تعلیم عموم
اطفال وطن کافی ندانسته تا این مکاتب خانگی را نیز
امرو احکام فرمودیم و دوزاره جلیله معارف را تأمور
داشتیم بر اینکه امر تعلیمات را بدو قسمت منقسم سازد .
قسمتی همانست که اطفال قاعده بقرائت قوانین نظامیه
وزاره معارف جبراً برای استیفای دوره های ابتدائیه
تعلیمیه در مکاتب رسمی داخل شده به تحصیل می گرایند .
قسمتی دیگر اطفالیکه در مکاتب رسمی از طرف

مدیر معارف بنا بر بعض معاذیر از قبیل داشتن کدام مرض
متعدی یا کلانی سن قبول نمیشوند و یا شمولیت شان در مکاتب
رسمی مہلتي ميخواهد در ہر محلہ و گذر ہر قریہ و قصبہ بنزد دانشمندان
محلتي بہ تحصیل و تعلیم مشغول گردند تا ہم کافۃ اطفال از سعادت
علم و معرفت بی بہرہ بنمانند و ہم زمانیکہ در مکاتب رسمی
ادخال کردہ میشوند سہولتي در ملی مراحل تعلیمات شان دست دہد.

برای اجرا و اعمال این ارادہ

مواد ذیل را قید فرمودیم

۱: — از آنجا کہ مقصد غائی اجازہ فرمودن این طور
تعلیمات خانگی بعبارت دیگر اجازہ فرمودن بتائیس
مکاتب خانگی ہمین است کہ بہر وسیلہ از وسائل ممکنہ
باید قاطبہ افراد ملت نجیبہ افغان از خورد تا کلان
ہمین قدر خوانندہ و نویسندہ گردند کہ بتوانند جرائد
وطنیہ و اشتہارات و اعلانات معتادہ را

خوانده از مفاد آنها مسبوق شوند و در تحریک رقه
یا یک مکتوب از احتیاج شخص دیگر بر آیند
بناءً علیه پروگرام تعلیم خانگی صرف به مضمون
دینیات - فارسی - تحریر - انحصار یافت .

۲: — فی الواقع باید همون کتب دینیات و فارسی تدریس
شود که در مکاتب ساثره رسمیه از طرف وزارت جلیه
معارف احکام فرموده شده است هرگاه از کتب
مزبور بدست نیاید جائز است که از کتب فارسی
قاعده بغدادی، پنج کتاب بدون محمود نامه، گلستان
بوستان، اخلاق محسنی، انوار سهیلی، جرائد وطنیه
استعارات عامه تدریس شود کتب مزبور نه تنها
لفظاً تعلیم شود بلکه باید از مدعا و مقصود بیانات
آنها نیز متقنین مخطوطه کردند .

۳: — تحریر فارسی یعنی حسن خط و املا باید توأم با قرائت
کتب آغاز شود

محمد علی

۴- در دینیات باید احکام و مسائل ارکان خمس

اسلام را از توحید و نماز - و روزه - و زکوة - و حج از
فرائض و واجبات و سنن و آداب و مکرویات
و مفیدات بقدریکه برای یک فرزند مسلمان لازم
است علماً و عملاً یاد داده شود .

۵- حد تکمیل تعلیم این مکاتب خانگی چنین قدر هست که

اطفال بر خواندن کتب متوسط و مکتوبات و جرائد
و اعلانات فارسی مقتدر گشته در تحریر مکتوبات
لازمه محتاج بغیر نباشند و در دینیات بمسائل
مسلمانی علماً و عملاً بدانند .

۶- تحصیل حدود و مزبور در فارسی و دینیات و تحریر

جبری و لازمی است اما متعلمین میتوانند که بعد از
اکمال حدود و مزبور به تحصیل دیگر مضامین و علوم
قرار خواهش خودشان نیز پردازند .

۷- چونکه این طور تعلیمات در مکاتب خانگی تحت تعلیمات

ابتدائی تعلیم مزبور نیست حکم اجباری

را دارد .

۱۸- هر وقتیکه در مکاتب ابتدائی رسمی لزوم گرفتن اطفال

احساس شد از همین اطفالیکه در مکاتب خانگی تحصیل

مصرفند و سن شان مساعد باشد گرفته خواهد شد

و تأسیس این مکاتب سکتۀ مدد و ست داورۀ

مکاتب ابتدائی رسمی دارد نخواهد کرد .

۹- ساعت تعلیم در مواسم گرم از وقت طلوع آفتاب

تا دوسه نیزه بلند شدن آفتاب یعنی تقریباً از شش

الی ۸ بجہ و در مواسم سرد از دوسه نیزه بلند

شدن آفتاب تا زوال یعنی تخمیناً از ۹ الی ۱۲ بجہ

میباشد بجزارت دیگر وقت تعلیم در تابستان ۲ الی ۳

ساعت و در زمستان ۳ ساعت میباشد باید

هر قدر اطفالیکه در خانه های خود بوده در مکاتب شمولیت

ندارند در قریب ترین مساعد خود شان در اوقات

مذکور جمیع کُرزد و دانشمندان همان قریه که از عهده تعلیم شان
برآمده بتوانند بتدریس پردازند .

۱۰- — علاقه داران و قریه داران در قریه جات و کلانتران

در محلات شهر موظف اند که در حاضر بودن اطفال
و سرگرمی معلم با در تعلیم شان مراقبت و مواظبت نمایند

۱۱- — در صورت عدم اعتنای پدران و اولیای اطفال در

فرستادن بچه های شان بتعلیم قریه داران بعهده داران

و کلانتران بقومانذانی اخبار کنند و علاقه داران قوماندها

مبلغ یک سنار (یعنی ده پیسه) از پدر یا والی که در

فرستادن پسرش اغفال کرده در صورت عدم عذر معقول

جریمه نقدی گرفته تحویل خزانه نموده در رسید آنرا بدارت

معارف ولایت و حکومتی مربوط خود روانه دارند حکم این

ماده بعد از شش ماه از تاریخ نشر اعلان هذا اجرا میابد .

۱۲- — اگر در بین زمانیکه وقت تعلیم مکاتب خانگی معین شده

طفلی بدون عذر در شهر کوچک یا در قریه جات بر سر زمین یا

در صورت عدم اعتنای پدران و اولیای اطفال در فرستادن بچه های شان بتعلیم قریه داران بعهده داران و کلانتران بقومانذانی اخبار کنند و علاقه داران قوماندها

بیکار و عاطل دیده شد قریه داران همان قریه مسئول میشود.

۱۳- مدیر معارف برای با خبری قائم داشتن تنظیمات لازم این نوع تعلیمات خانگی در اوقات ضروری در مکاتب مزبور گردش میکند.

۱۴- برای تفتیش مکاتب خانگی در هر سال یک هیئت تفتیشیه از نایب الحکومگی یا حکومتی بای اعلیٰ و حکومتها کلان تعیین میشوند و در هر حکومتی حکام و علاقه داران همان محل نیز باین هیئت شمولیت ورنه دیده امتحان تعلیم شاگردان مکاتب هر موضع را ذیلا میکینند و از نتیجه تفتیش از طرف نایب الحکومگی یا حکومتی اعلیٰ یا حکومتی کلان برای معلمان که تعداد اکثریت عظیمه شاگردان در امتحان فائق ظاهر شود از طرف هیئت مفتیشین بجه اول (۵۰) دوم (۵۰۰) سوم (۲۵۰) روپیه انعام نقد اعطا میشود.

اول- در نایب الحکومگی یا حکومتی بای اعلیٰ

مدیران یا نامورین معارف دوسه نفر اشخاص عالم
 و فاضل مرکزی مقرر گردیده تفتیش مکاتب خانگی
 علاقه داری و حکومتی بانی را که بلا واسطه مربوطیت
 حکومتی کلان بر مرکز آن مربوط باشد بنمایند .

دوم :- در حکومتی بای کلان نامورین معارف
 مرکزی و اگر ناموریت معارف تشکیل نیافته
 باشد دوسه نفر اشخاص عالم و با دانش از
 مرکزی آنجا مکاتب علاقه داری و حکومتی بای مربوطه
 حکومتی کلان را تفتیش میکنند از طرف هیئت مفتشین
 در تعیین درجه معلمان وقت شود که زیاده شاکردن
 و زحمت تعلیم یک معلم نسبت به دیگر معلم که عده کمی را
 اداره میکنند ملحوظ در رعایت کرده شود .

۱۵- اشخاصیکه معلمین خصوصی برای اطفال خود معین میکنند
 این تعین شان صرف در صورتی جائز و ممکن است
 که اطفال شان بنا بر بعضی معاذیر از قبیل داشتن

کدام مرض متعدی یا کلانی سن در مکاتب ابتدائی رسی
قبول نشده باشند و یا شمولیت شان در کتاب
رسی مہلتی بخوابد .

۱۶: — مدیر معارف ہر ولایت مأمور است براینکہ ملا ہای
قریہ جات و محلات را عیسیٰ معلمان مکاتب خانگی
را نزد خود جمع نموده ایشان را از طرز و اسلوب تعلیم
باین نوع تفہیم کند کہ جمیع طلاب متعلقہ خود را
بصنوف متعدد تقسیم نمایند اعنی بچہ ہائی را کہ
در کتاب درسی با ہم معادلند یک صنف و ۴ تا ۵
در دیگر کتب مساویند بصنف دیگر تشکیل بدہند و در تعلیم
املا و حسن خط ہمگان را یکجا مصروف دارند .

۱۷: — معلمانیکہ درین گونه مکاتب خانگی تعلیم میدہند از ولی
ہر شاگرد خود برای اداره و معاشش خوشامانہ
یک قرآن مفتہ و یا بقیست آن جنس گرفتہ میباشند
تا دیہ این مابانہ مطابق برضای معلمین و اولیای

اطفال متعلق است که بصورت ماهانه و یا اقساط

سه ماهی و یا بوقت فصل پرداخته شود .

۱۸ :- کلانترها و قریه دارها و علاقه دارها در رسانیدن

وظائف مستمره مزبوره برای معلمان مکاتب خانگی

باید کمال مراقب و مواظب باشند .

۱۹ :- علاقه دارها یا قریه دارهای متعلق خود راجع بجمع

نمودن اطفال و تنظیم داشتن امورات

خارجیه این مکاتب مشاوره و مذاکره نموده

صورتها را بایستی مفیده که لازم دانستند بدین

معارف اخبار کنند .

۲۰ :- حکام هر ولایت به تشویق و ترغیب انامی

بناسیس کردن مکاتب خانگی موظف بوده

خودشانرا مسئول بدانند .

۲۱ :- احکام این نظامنامه اولاً در ولایت کابل

تطبیق می شود بعد از تجربه تعمیم مکاتب خانگی

۱۳

این ولایت وزارت معارف تطبیقات و
اجرا است آزاد در دیگر ولایات و حکومتی با نیز
تعمیم میکند .

۱۲۲- برای گذاشتن این نظامنامه بساطت اجرا
علاوه بر نظامنامه های دولت اراده میفرمایم
دو وزارت معارف با اجرا این نظامنامه
مأمور است

